

Jeugdbeleid in transformatie:

Hoe benut je de kracht en energie van jongeren bij het vormgeven van het nieuwe beleid?

Jodi Mak
Rob Gilsing

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

*Verwey-
Jonker*
Instituut

LEESWIJZER

Deze handreiking betreft een *interactief digitaal* document. Als u hier nog niet mee bekend bent is het belangrijk om de volgende informatie tot u te nemen.

Zo nu en dan wordt er verwezen naar een **POP-up** (aangeven met vette tekst) die verborgen informatie verschaft zodra u daar met uw cursor overheen zweeft. Een POP-up kan alleen worden geopend in de pdf reader van Adobe Acrobat. Heeft u dit programma niet op uw computer of ipad dan kunt u deze [hier](#) downloaden. Wanneer de tekst **grijs** gemarkeerd is, kunt u daarop klikken en wordt u geleid naar een externe link. Via de knoppen **VORIGE** en **VOLGENDE** kunt u door het bestand navigeren. Via de piramide icoon wordt u verwezen naar de piramide van de bijpassende pijler. In de linker kolom op de volgende pagina's kunt u ook navigeren.

Uitgegaan wordt van drie pijlers en vier lagen in de interventiepiramide van het positief jeugdbeleid. Op de inhoud van deze pijlers en piramide wordt in deel 1 uitvoerig ingegaan: wat houdt het positief jeugdbeleid in? Per laag en per pijler staan in deel 2 tips, adviezen en voorbeelden hoe een gemeente dit kan vormgeven binnen het nieuw jeugdzorgstelsel. Door op een pijler of laag in de piramide te klikken volgt de informatie die daarop van toepassing is.

Inhoud

1. Inleiding
2. Kennis voorhanden: wat is positief jeugdbeleid in het nieuwe Nederlandse jeugdinstelsel?
3. Positief jeugdbeleid: hoe geef ik het vorm?

VORIGE

VOLGENDE

Inleiding

Kennis voorhanden

Positief jeugdbeleid

PIJLER 1

PIJLER 2

PIJLER 3

1 Inleiding

In 2015 treedt de nieuwe Jeugdwet in werking. De wet betekent een grote verandering in de bestuurlijke inrichting van het jeugdbeleid: gemeenten gaan de centrale bestuurslaag vormen. Het takenpakket en de budgetten van gemeenten worden drastisch uitgebreid en beslaan het grootste deel van de voorzieningen voor jeugdigen en gezinnen. Met de stelselwijziging of transitie krijgen gemeenten de verantwoordelijkheid voor alle zorg voor jeugdigen en ouders binnen hun gemeente; van licht tot zwaar en van vrijwillig tot gedwongen. Een belangrijk doel van de stelselwijziging is een efficiëntere, meer coherente en meer effectieve jeugdzorg.

Er worden tal van handleidingen geschreven voor gemeenten over de bestuurlijke vernieuwingen van de stelselwijziging. Tegelijkertijd zien we een opkomende behoefte aan het ontwikkelen en verankeren van het inhoudelijk proces dat met de transitie gepaard gaat. De transformatie van het jeugdbeleid veronderstelt namelijk dat de inbreng van jeugdigen en ouders, hun kracht, competenties en talenten en die van hun netwerk, veel meer dan tot nu toe voorop staan in de ontwikkeling en uitvoering van jeugdbeleid. Deze transformatie wordt niet voor niets ook wel aangeduid als een verschuiving

naar positief jeugdbeleid. Een tweede aspect van de transformatie is het versterkt inzetten op preventie, vroegtijdig signaleren en snelle hulp in de nabijheid van de jeugdige en het gezin. In dit verband wordt gesproken van de ontwikkeling van een sterke **pedagogische civil society** (bron).

De verandering in het Nederlandse jeugdstelsel betekent een nieuwe rol voor gemeenten, maar ook voor burgers. Betrokkenheid van de doelgroepen van het nieuwe jeugdstelsel bij deze ontwikkelingen is een essentiële voorwaarde voor een kwalitatief betere jeugdzorg. De onderliggende visie is een omslag in de ondersteuning van jeugd en gezinnen: meer preventie en eerdere ondersteuning. Jeugdbeleid met een positieve benadering biedt jeugd een goede basis om op te groeien tot sociale en zelfredzame burgers. Gemeenten en professionals die het potentieel van jongeren weten te benutten en dus niet automatisch uitgaan van problemen en risico's, boeken grote winst voor later. Investeren in positief jeugdbeleid vormt daarmee het fundament voor een succesvolle invoering van de nieuwe jeugdwet die in de komende jaren zijn beslag moet krijgen.

VORIGE

VOLGENDE

Deze handreiking gaat allereerst in op kennis over het positief jeugdbeleid: wat houdt het in? Vervolgens volgen tips, adviezen en voorbeelden hoe een gemeente dit zowel procesmatig als inhoudelijk vorm kan geven binnen het nieuwe jeugdzorgstelsel. Het is hierbij belangrijk te benadrukken dat de aanbevelingen gericht zijn op beleid voor jongeren van 12 tot 23 jaar. Ouders/opvoeders zijn uiteraard ook een

zeer belangrijke doelgroep van het positief jeugdbeleid. Deze handreiking is niet uitputtend is maar kan vooral inspirerend werken en een eerste aanzet vormen tot hopelijk meer goede voorbeelden en initiatieven. Een gemeente kan deze aanleveren bij: jmak@verwey-jonker.nl die deze tips periodiek verwerkt. Op deze manier wordt de handreiking in de loop van de tijd steeds vollediger.

Inleiding

Kennis voorhanden

Positief jeugdbeleid

PIJLER 1

PIJLER 2

PIJLER 3

VORIGE

VOLGENDE

2 Kennis voorhanden: wat is positief jeugdbeleid in het nieuwe Nederlandse jeugdstelsel?

Er is veel geschreven over wat **positief jeugdbeleid** inhoudt (bron). Vaak wordt positief jeugdbeleid onterecht gelijk gesteld aan het werken aan een sterke pedagogische civil society. Waar de pedagogische civil society betrekking heeft op het stimuleren van een positief opgroei-klimaat, is positief jeugdbeleid toepasbaar op alle typen jeugdbeleid. We maken onderscheid tussen vier typen jeugdbeleid.

De verschillende typen jeugdbeleid uiten zich in verschillende soorten interventies zoals weergegeven in onderstaande interventiepiramide. Hoe hoger in de piramide hoe minder jongeren er mee van doen hebben en des te zwaarder en duurder de

interventie is. Positief jeugdbeleid is van toepassing op alle vier de interventies en draagt bij aan het afvlakken van de piramide: minder jeugdigen en gezinnen maken gebruik van zware, dure curatieve en repressieve zorg, doordat de onderste twee lagen van de piramide worden versterkt. De basislaag van de piramide betreft activiteiten die het verschil kunnen maken in de ontwikkeling van kinderen: sportclubs, activiteiten in de buurt/ op school, culturele activiteiten. Dit heeft betrekking op het de pedagogische civil society, gericht op vergroten van het sociale startkapitaal van jongeren en kinderen.

De interventiepiramide

Voorbeelden met nadruk op jeugd gerichte interventies

Voorbeelden met nadruk op Ouder/Opvoeder gerichte interventies

Voorbeelden met nadruk op Ouder/Opvoeder gerichte interventies

Voorbeelden/actoren/instituties

Juridische en Klinische interventies
- Uithuisplaatsing op basis van gedrag jeugdige

Juridische en Klinische interventies
Strafrecht
Justitiële (Jeugd)inrichting
Residentiële Jeugdinrichting Jeugdreclassering,
Vrijwillige inzet

Juridische en Klinische interventies
- Uithuisplaatsing op basis van onveilige situatie voor jeugdige door ouder.

Aanpak Problemen
- Jeugd-ggz
- Indicaties op basis van kindeigen-problematiek (bv. gedragsstoornis)

Aanpak van Problemen
AMK,
Jeugdbescherming, GGZ,
Geïndiceerde zorg, GGD,
Bureau Jeugdzorg, CJG,
Vrijwillige Inzet

Aanpak Problemen
- Opvoedondersteuning: gericht op gedrag en vaardigheden ouders om gedrag jeugdige te veranderen of om om te kunnen gaan met problematiek jeugdige, - Ondersteuning bij psychische en/of verslavingsproblematiek ouder, - Agressieregulatietrainingen

Preventie
- Activiteiten voor jeugdigen vanuit Brede School

Preventie
Schoolmaatschappelijk werk,
Algemeen Maatschappelijk werk, Leerplicht,
Welzijnswerk, Politie, Jeugdgezondheidszorg, Voor- en
Vroegschoolse Educatie, CJG, BJZ, GGD, Opvoedondersteuning,
Brede Scholen, Religieuze instellingen,
Zelfhulporganisaties, Vrijwillige inzet

Preventie
- Opvoedondersteuning/advies: gericht op gedrag en vaardigheden ouders om gedrag jeugdige te veranderen, - Ouderkamer Brede School

Zorg voor een positief opvoed- en opgroei-klimaat
- Speelafspraken
- Activiteiten in buurtcentrum
- Cursus zelfvertrouwen/omgaan met faalangst

Zorg voor een positief opvoed- en opgroei-klimaat
Gezinsleven, Familie, Buurtleven, Vriendenkring, Onderwijsinstellingen,
Kinderopvang, Wettelijke regelingen (o.a. kinderbijslag, ouderschapsverlof, etc.),
Sportverenigingen, CJG, Sociaal culturele instellingen,
Zelforganisaties, Religieuze instellingen, kind/gezinsvriendelijkheid openbare ruimte,
Vrijwillige inzet

Zorg voor een positief opvoed- en opgroei-klimaat
- Oppassen op kinderen door grootouders of andere ouders om ouders te ontlasten. - Wisseldiensten met rijden naar activiteiten (sport, schoolactiviteiten, etc.)

Van der Klein, Mak & Van der Gaag (2011) *Professionals en vrijwilligers(organisaties) rond jeugd en gezin. Literatuur over samenwerken in de pedagogische civil society*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

VORIGE

VOLGENDE

Inleiding

Kennis voorhanden

Positief jeugdbeleid

PIJLER 1

PIJLER 2

PIJLER 3

Inleiding

Kennis voorhanden

Positief jeugdbeleid

PIJLER 1

PIJLER 2

PIJLER 3

De pijlers van positief jeugdbeleid

Centraal uitgangspunt van het positief jeugdbeleid is het benutten van de eigen kracht van jeugdigen en gezinnen en het uitgaan van kansen en talenten zodat de ontwikkelingskansen van alle jongeren worden versterkt. Dit kan gerealiseerd worden binnen de drie pijlers waar het positief jeugdbeleid op stoelt:

1. Het versterken van de maatschappelijke participatie van jongeren

Door het stimuleren van de maatschappelijke participatie van de jeugd vanuit verschillende domeinen die hen aangaan worden talenten, competenties en vaardigheden van jongeren herkend, benut en vergroot dat hun ontwikkelingskansen versterkt. Het gaat bij deze pijler expliciet om het stimuleren van:

- Vrijtijdsbesteding (sport, cultuur)
Als het gaat om de maatschappelijke participatie van alle jongeren spreekt men ook wel van constructieve tijdsbesteding. 'Constructieve tijdsbesteding van jeugdigen gaat om kansen die geboden worden vanuit het gezin en de gemeenschap om in hun vrije tijd deel te kunnen nemen aan bijvoorbeeld creatieve activiteiten (muziek, theater) en jeugdprogramma's (zoals sport, clubs of verenigingen).

Idealiter gaat het om activiteiten die jongeren in contact brengen met volwassenen die hen aanmoedigen en ondersteunen bij het ontwikkelen van hun talenten en vaardigheden'.

Maar het gaat daarnaast ook om investeren in:

- Onderwijssteuning waardoor jongeren hun school afmaken.
- Jongeren- en buurtwerk dat de krachten en talenten van alle jongeren in de buurt/wijk stimuleert.
- De vrijwillige inzet voor- en door jongeren.
- De inzet van effectieve projecten/programma's/behandelwijzen en methodieken die de competenties van professionals en de eigen kracht van (kwetsbare) jongeren in de jeugdhulp versterken.

Om jongeren maatschappelijke te laten participeren is het belangrijk om bij hun drijfveren en motivaties aan te sluiten en rekening te houden met de verschillende ontwikkelingsstadia van jongeren. Daarbij is het belangrijk oog te hebben voor de rol van jongeren als beïnvloeders en steunpilaren van leeftijdgenoten, bijvoorbeeld door de inzet van peer-to-peer projecten: dat zijn projecten voor en door jongeren.

VORIGE

VOLGENDE

Inleiding

Kennis voorhanden

Positief jeugdbeleid

PIJLER 1

PIJLER 2

PIJLER 3

2. Het creëren van een jeugd vriendelijke leefomgeving en jeugd vriendelijke voorzieningen

Om ervoor te zorgen dat jongeren zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen, moet de pedagogische kwaliteit van hun omgeving worden verhoogd op verschillende manieren:

- Het overbrengen van pro sociale normen en erkenning: hiermee wordt bedoeld: waardering van positief bedrag door professionals en vrijwilligers op school, het jongerenwerk, bij sport- en cultuurverenigingen, etc.
- Het bevorderen van de schoolmotivatie en betrokkenheid van school van jongeren en hun ouders.
- Het investeren in jeugd vriendelijke veilige wijken.
- Het investeren in sportgelegenheden, ontmoetingsplekken en allerhande (andere) voorzieningen voor jongeren.
- Professionals van voorzieningen van en voor jeugdigen in staat stellen om met een brede blik naar de jeugdige te kijken (generalistisch) en hebben daarbij oog voor de eigen kracht van jongeren.

3. Jongeren invloed geven bij de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van beleid gericht op zijn of haar leefomgeving

Gemeenten zijn verplicht burgers en/ of jongeren te betrekken bij het vormgeven, meedoen en evalueren van beleid. Door jongeren invloed te laten uitoefenen kan inzicht verkregen worden in de problemen, wensen en behoeften van deze groep en kan het beleid en de uitvoering hier zoveel mogelijk op worden toegesneden (Gilsing, 2005).

Jongeren kunnen op verschillende manieren invloed uitoefenen op zaken die hen aangaan. Grofweg zijn er twee dimensies te onderscheiden waarbinnen jongeren hun invloed uit kunnen oefenen:

- De eerste manier gaat om betrokkenheid bij de totstandkoming van beleid. Dit wordt ook wel de verticale dimensie van jeugdparticipatie genoemd: als in een partnerschap werken beleidsmakers en andere professionals met jongeren samen om beleid vorm te geven en de juiste besluiten te nemen. Dit kan betrekking hebben op allerlei thema's: sport, cultuur, onderwijs, huisvesting, maar ook het CJG: positief jeugdbeleid is immers integraal jeugdbeleid en beperkt zich niet alleen tot het gemeentelijk niveau maar speelt ook een rol binnen instellingen en organisaties (school, jeugdinstantie, jongerenwerk, de sportclub etc.).

VORIGE

VOLGENDE

Inleiding

Kennis voorhanden

Positief jeugdbeleid

PIJLER 1

PIJLER 2

PIJLER 3

- De tweede wijze van impact hebben is door middel van deelname bij de uitvoering en evaluatie van het beleid. Dit wordt ook wel de horizontale dimensie van jeugdparticipatie genoemd. Het gaat om 'samenwerkingsverbanden' tussen jongeren en professionals op basis van een thema of project bv in het bouwen van een nieuwe skatebaan, organiseren van een buurtfeest, radio of film maken over de wijk, ontwikkelen van een dansvoorstelling in een ouderencentrum, voorlichting geven op basisscholen. Het stimuleren van het eigen initiatief waardoor jongeren zelf verantwoordelijkheid leren nemen bij de ontwikkeling en instandhouding van voorzieningen valt ook onder deze pijler.

Er zijn verschillende goede redenen voor om jongeren invloed te geven: jongeren hebben het recht om hun mening te geven over zaken die hen aangaan, jongeren ontwikkelen zich door jeugdparticipatie en de kwaliteit van datgene waar ze inspraak in krijgen, kan erdoor verhoogd worden (Mak et al., 2012).

Jongeren hebben bovendien het recht om mee te praten over hun situatie; inspraak in de jeugdzorg is een vereiste. Dit is vastgelegd in artikel 12 en 13 van het **VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind**.

De betrokkenheid van jongeren bij de hulpverlening door hun verhaal meer een plaats te geven, heeft als bijkomend voordeel dat dit 'empowerend' kan werken. Er is brede erkenning dat jeugdparticipatie werkt en bijdraagt aan de ontwikkeling van jeugdigen. Het draagt in het bijzonder bij aan de ontwikkeling van hun zelfvertrouwen, zelfrespect en sociale verantwoordelijkheid en meer in het algemeen aan hun morele, sociale en emotionele ontwikkeling. Ten tweede heeft het een instrumenteel nut als jongeren/ kinderen meer betrokken worden en hun verhaal kunnen doen - het werkt kwaliteitsverhogend voor het aanbod. *Participatieve methoden van evaluatie van beleid en hulpverlening* bewijzen dit telkens weer.

Positief jeugdbeleid definiëren wij als investeren in een positieve ontwikkeling en opvoeding van alle jeugd door uit te gaan van hun talenten, krachten, competenties en vaardigheden. Deze worden versterkt door:

- a. Het stimuleren van hun maatschappelijke participatie.
- b. Het creëren van een jeugd vriendelijke leefomgeving en jeugd vriendelijke voorzieningen en;
- c. Jongeren invloed te geven bij de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van beleid gericht op zijn of haar leefomgeving.

VORIGE

VOLGENDE

Inleiding

Kennis voorhanden

Positief jeugdbeleid

PIJLER 1

PIJLER 2

PIJLER 3

Door inzet op deze drie pijlers worden ontwikkelingskansen versterkt. Dit draagt eraan bij de aandacht voor jeugd en gezinnen meer te ontzorgen, te normaliseren en te demedicaliseren: het doel van positief jeugdbeleid. Ook jongeren die, ondanks deze inspanningen, in de jeugdzorg of het justitiële circuit belanden worden zoveel mogelijk benaderd vanuit hun eigen kracht.

De basis voor het ontwikkelen van positief jeugdbeleid op welk vlak dan ook, is de overtuiging dat een maatschappij profiteert van betrokken en goed geïnformeerde burgers. Wanneer jongeren in een vroeg stadium worden gestimuleerd om hun eigen talenten te ontdekken en deze niet alleen voor zichzelf, maar ook voor anderen in te zetten, worden deze in veel gevallen in hun latere leven actievere, meer betrokken burgers.

VORIGE

VOLGENDE

Inleiding

Kennis voorhanden

Positief jeugdbeleid

PIJLER 1

PIJLER 2

PIJLER 3

3 Positief Jeugdbeleid: hoe geef ik het vorm?

Positief jeugdbeleid is een visie die het fundament vormt voor de vormgeving van het jeugdbeleid. Bij de ontwikkeling van jeugdbeleid gaat het dan dus om een vertaling van de hierboven genoemde pijlers naar de lagen in de eerder weergegeven interventiepiramide. In deze paragraaf gaan we in op de vraag *hoe* een gemeente positief jeugdbeleid kan vormgeven. We maken daarbij een onderscheid tussen proces en inhoud.

Proces

A. Regie voeren vanuit een gedeelde (gemeenschappelijke) visie

Het is belangrijk dat het gemeentelijke jeugdbeleid stoelt op een visie die breed in de gemeente wordt gedragen: door jeugdigen en hun ouders, en door alle partijen die met jeugd werken. Het is belangrijk om de pijlers van het positief jeugdbeleid in die visie te verwerken; iedereen moet in staat

worden gesteld de eigen kracht van jongeren waar dan ook in de interventiepiramide te versterken door hun maatschappelijke participatie te stimuleren, te werken aan een jeugd-vriendelijke leefomgeving en jeugd-vriendelijke voorzieningen en door jongeren invloed te geven bij de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van beleid gericht op zijn of haar leefomgeving. Het vraagt van gemeenten investeringen om partijen op de lijn van positief jeugdbeleid te krijgen, dat gaat niet vanzelf. Vervolgens dienen de partijen op basis van die visie door de gemeente gestuurd te worden.

B. Werk positief jeugdbeleid integraal en structureel uit

Naast de voorzieningen die specifiek gericht zijn op kinderen en jongeren, zijn er nog andere beleidsterreinen die van invloed zijn op de jeugd. Denk bijvoorbeeld aan veiligheidsbeleid, de inrichting van de openbare ruimte en het sportbeleid van een gemeente. Om hun beleidsdoelen te realiseren zullen gemeenten al deze terreinen bij hun jeugdbeleid moeten betrekken. Gemeenten moeten hierbij rekening houden met

VORIGE

VOLGENDE

Inleiding

Kennis voorhanden

Positief jeugdbeleid

PIJLER 1

PIJLER 2

PIJLER 3

de samenhang van het beleid op alle beleidsthema's die de jeugd raken. Goed positief jeugdbeleid is integraal beleid. Hierbij is het ook belangrijk oog te hebben voor de samenwerking tussen de vier lagen van de piramide; ook in dit opzicht is integraliteit van belang. Ook kan het van belang zijn samen te werken met andere gemeenten.

Inhoud

Per laag uit de piramide worden tips, adviezen en voorbeelden gegeven om de pijlers nader vorm te geven, deze zijn onder andere afgeleid uit de 12 genomineerden voor de Jong Lokaal Bokaal 2013; dit zijn immers de gemeenten die op dit moment het beste bezig zijn met positief jeugdbeleid. Het is hierbij belangrijk te benadrukken dat deze aanbevelingen indicatief en niet uitputtend zijn en dat ze gericht zijn op jongeren van 12-26 jaar! Ook zijn de voorbeelden niet onderzocht op werkzame factoren; de handleiding is puur inspirerend bedoeld en als een eerste aanzet. Ouders/opvoeders zijn ook een belangrijke doelgroep van het jeugdbeleid, maar in deze handreiking gaat het expliciet om maatregelen/projecten gericht op jongeren. Tot slot: het betreft soms bijvoorbeeld voorbeeldprojecten die uit fondsen of stichtingen worden betaald, maar desalniettemin ook voor gemeentelijke financiering interessant kunnen zijn.

Specifiek over de pedagogische civil society: de onderste laag in de interventiepiramide

Het Verwey-Jonker Instituut onderzocht tien praktijkvoorbeelden van samenwerking in de pedagogische civil society. In het rapport 'tien cases uit de pedagogische civil society: professionals en vrijwilligers werken samen' worden die casestudies gepresenteerd met tips voor een goede match tussen professionele en vrijwillige inzet. De tips zijn bruikbaar voor de samenwerking binnen de eigen organisatie (tussen vrijwilligers en professionals), maar ook voor de samenwerking tussen verschillende soorten organisaties, bijvoorbeeld tussen CJG's en vrijwilligersorganisaties als Humanitas. Dit alles heeft geresulteerd in een [handleiding](#).

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREEREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEGING

De interventiepiramide

Voorbeelden met nadruk op jeugd
gerichte interventies

Voorbeelden met nadruk op
Ouder/Opvoeder gerichte interventies

Voorbeelden met nadruk op
Ouder/Opvoeder gerichte interventies

Van der Klein, Mak & Van der Gaag (2011) *Professionals en vrijwilligers(organisaties) rond jeugd en gezin. Literatuur over samenwerking in de pedagogische civil society*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREEREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEVING

Pijler 1 HET BEVORDEREN VAN DE MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Bij deze pijler gaat het, zoals gezegd, om het bevorderen van de vrijetijdsbesteding, het stimuleren van onderwijsdeelname, het optimaliseren van jongeren- en buurtwerk, het optimaliseren van de vrijwillige inzet voor en door jeugd en de stimulering van eigen krachten van de jongeren die zich in de interventies in de hogere lagen van de piramide bevinden. Dit alles kan leiden tot het versterken van de ontwikkelingskansen van alle jongeren.

Wanneer het gaat om het versterken van de pedagogische civil society, dan is de mogelijke rol van jongeren(organisaties) sterk onderbelicht. Met betrekking tot het investeren in de vrijwillige inzet van jongeren is het belangrijk dat er aandacht komt voor de rol van jongerenorganisaties als motor achter nieuwe vormen van vrijwillige inzet. Jongeren zijn veelal niet meer langdurig verbonden aan formele vrijwilligersorganisaties. Met name de lokale jongerenorganisaties hebben daar goed op ingespeeld.

Er zijn drie motieven waarom jongeren zich actief inzetten als vrijwilliger:

1. De voldoening die het uitvoeren van de activiteiten biedt.
2. De ervaringen die ze ermee opdoen en die ze beschouwen als 'nuttig voor later'.

3. De gezelligheid, het opdoen van vriendschappen en het contact onderhouden met elkaar. (Tak, I. van der, 2007).

Om de maatschappelijke participatie van jongeren te bevorderen is het belangrijk om zoveel mogelijk aan te sluiten bij hun drijfveren en motivaties en rekening te houden met de verschillende ontwikkelingsstadia van jongeren. De Nationale Jeugdraad onderscheidt in haar werk vier niveaus voor (pedagogische) interventies van jongeren om het opvoedklimaat te versterken, gekoppeld aan verantwoordelijkheidsniveaus:

1. Jongeren beïnvloeden elkaar dagelijks en direct: dat is een gegeven. Het gaat om positieve beïnvloeding te maximaliseren en negatieve beïnvloeding te minimaliseren. Jongeren dragen geen extra verantwoordelijkheid en alles speelt zich af in hun primaire proces: bij het onderhouden van hun normale contacten met jongeren.
2. Jongeren zetten zich via activiteiten direct in voor het welbevinden van kinderen en jongeren. Hier zijn structuren opgezet en geleid door volwassenen, waarin de vrijwillige inzet van jongeren wordt gerealiseerd. Jongeren dragen daarin beperkte verantwoordelijkheid.

VOORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREEREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEVING

Deze activiteiten zitten soms in hun primaire proces (bijvoorbeeld maatschappelijke stage) maar meestal niet. Het zijn activiteiten die naast hun gangbare dagelijkse dingen worden uitgevoerd.

3. Jongeren krijgen in intensieve trainingen en leiderschapsprogramma's de bagage om volledige verantwoordelijkheid te nemen voor het verbeteren van het opvoedklimaat in hun directe omgeving.
4. Jongeren dragen volledige verantwoordelijkheid in collectief verband door het oprichten of runnen van een jongerenorganisatie die zich richt op het steunen en positief beïnvloeden van leeftijdgenoten (Bos & Roor 2012).

Het is belangrijk hierbij aandacht te hebben voor de rol van jongeren als beïnvloeders en steunpilaren van leeftijdgenoten om hun eigen kracht te versterken. Dit kan bijvoorbeeld gestalte krijgen door de inzet van peer-to-peerprojecten. Peer-to-peer projecten -ook wel peer education-, worden vaak ingezet als middel om jongeren te bereiken en anderzijds als kweekvijver voor talent en maatschappelijk betrokken burgers. Het is een aanpak waarmee gemeenten en organisaties niet alleen in contact komen met de doelgroep jongeren

maar ook in gesprek raken. Peer education betekent 'leren van gelijken'. In de praktijk komt het erop neer dat mensen uit een specifieke doelgroep (peer educators) informatie en vaardigheden overdragen of gedrag overbrengen op andere leden uit die doelgroep (peers). Behalve universiteiten en maatschappelijke instellingen maken musea en andere overheidsinstellingen, zoals gemeenten en instellingen voor gezondheidszorg en voorlichting gebruik van peer education. Peer educators zijn vaak sociaal betrokken jongeren die hun levenservaring willen inzetten om een rolmodel voor anderen te zijn. Jongeren hebben behoefte aan rolmodellen. Sommigen jongeren raken verward door het verschil tussen wat zij in hun opvoeding en op school leren en de normen en waarden die op straat gelden. Voor deze jongeren kunnen herkenbare, persoonlijke verhalen een wereld van verschil maken. De rolmodellen kunnen helpen om zelfreflectie te ontwikkelen en zo de eigen krachten van jongeren te versterken (Diversion, 2011).

* U komt bij praktijkvoorbeelden door op de lagen in de piramide te klikken op de volgende bladzijde.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREEREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEGING

Juridische en klinische interventies

Strafrecht
Justitiële (Jeugd)inrichting
Residentiële Jeugdinrichting
Jeugdreclassering,
Vrijwillige inzet

Aanpak van problemen

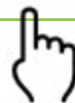
AMK,
Jeugdbescherming, GGZ,
Geïndiceerde zorg, GGD,
Bureau Jeugdzorg, CJG,
Vrijwillige Inzet

Preventie

Schoolmaatschappelijk werk,
Algemeen Maatschappelijk werk,
Leerplicht, Welzijnswerk, Politie, Jeugdgezondheidszorg,
Voor- en Vroegschoolse Educatie, CJG, BJZ, GGD, Opvoedondersteuning,
Brede Scholen, Religieuze instellingen, Zelfhulporganisaties, Vrijwillige
inzet

Positief opvoed-
en opgroei-klimaat

Gezinsleven, Familie, Buurtleven, Vriendenkring, Onderwijsinstellingen, Kinderopvang,
Wettelijke regelingen (o.a. kinderbijslag, ouderschapsverlof, etc.), Sportverenigingen, CJG
Sociaal culturele instellingen, Zelforganisaties, Religieuze instellingen, kind/gezinsvriendelijkheid openbare
ruimte, Vrijwillige inzet

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 2

Pijler 3

Positief opvoed en opgroeiklimaat

1. Bevorder maatschappelijke participatie door stimuleringsmaatregelen of projecten

Gemeenten kunnen bevorderen dat alle jongeren hun talenten ontwikkelen door stimuleringsmaatregelen in te stellen die alle jongeren de kans te geven maatschappelijk te participeren: sportfondsen, cultuurpas, declaratieregeling participatie, stichting leergeld, kindpakket armoede, schoolkostenvergoedingen, kansen om gratis verschillende sporten uit te proberen. Het Verwey-Jonker Instituut beschikt middels het in 2013 voor de kindombudsman uitgevoerde onderzoek 'Kinderen in armoede' over een palet aan succesvolle voorbeelden van hoe gemeenten hiermee bezig (kunnen) zijn.

Voorbeelden projecten/activiteiten van Jong Lokaal Bokaal 2013- genomineerden:

- Utrechtste Heuvelrug: Eurowinkel. Een project vanuit Stichting VluchtelingKinderen gericht op jongeren die doordat ze nog geen verblijfsvergunning hebben, na hun 18e verjaardag geen studiefinanciering meer krijgen. Er worden tweedehands boeken, cd's en kleding verkocht.

- Sittard-Geleens Mijn Ding: leerlingen tussen de 12 en 18 jaar van het DaCapocollege ontdekken waar zij goed in zijn en wat zij leuk vinden om te doen doordat zij de mogelijkheid krijgen om acht weken lang, tegen een geringe vergoeding, aansluitend aan school een sport- of cultuuraanbod naar keuze te volgen.
- Ede: Perron 31: talentenfabriek: jongeren kunnen hier werken aan hun talent of deze ontdekken.

2. Stimuleer de maatschappelijke participatie/eigen krachten via het jongeren- en buurtwerk en/of op buurniveau

Voor het succesvol werken met en voor jongeren zullen altijd bepaalde vormen van coaching/ondersteuning/kaders nodig zijn: jongeren moeten meer medeverantwoordelijk worden gemaakt maar niet zonder duidelijke idealen en ambities. Het jongerenwerk kan hier een belangrijke rol in vervullen.

- Klikvoorkamers/de Wijkstudent: studenten die in ruil voor een korting op hun huur ondersteuning bieden in de buurt.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 2

Pijler 3

Ze fungeren als sociaal loket en bieden activiteiten aan die bij hun eigen competenties passen.

- Utrecht: **cultuurcoaches** die de culturele deelname en de bewustwording onder middelbare jeugd bevorderen, en tegelijkertijd de weerbaarheid van en de onderlinge samenwerking tussen jongeren vergroten. Ze geven uitleg over wat er allemaal mogelijk is in de buurt en proberen zo veel mogelijk jongeren enthousiast te maken.
- Dordrecht: **wijkteams** waar jong en oud binnenlopen voor hulp of ondersteuning. De wijkteams proberen in de buurt iedereen zoveel mogelijk te laten participeren door in te zetten op eigen kracht bv begeleiding naar bijbaan, vakantiewerk/stageplek, dagbesteding, vrije tijd. Professionals zijn er voor jongeren die steun nodig hebben.
- Tienerhuiskamer Eds: een plek voor tieners in de wijk die aandacht krijgen voor hun persoonlijke ontwikkeling. Ze leren vaardigheden en werken aan hun toekomst.
- Young Leaderz: Jongeren die hun buurt een positieve boost willen geven zijn een voorbeeld voor de hele wijk! Deze Young Leaderz kunnen bij Nationale Jeugdtraad training en coaching krijgen om hun ideeën voor een betere buurt uit te voeren. Bovendien ontdekken ze dat ze met hun kwaliteiten niet alleen zichzelf overtreffen maar ook de buurt naar een hoger niveau tillen.

3. Heb meer aandacht voor de rol van jongeren als beïnvloeders en steunpilaren van leeftijdgenoten bijvoorbeeld door de inzet van (meer) peer-to-peerprojecten/peer-education

Voorbeelden: *Peerprojecten.nl*

Voorbeelden van Jong Lokaal Bokaal 2013 genomineerden:

- **Citytrainersproject** van genomineerde gemeenten Tilburg en Dordrecht: betreft jongeren die een cursus hebben gevolgd in presenteren en uitleggen en deze kennis vervolgens gebruiken om zelf met een steuntje in de rug hun idee uit te werken tot een werkelijke activiteit. Het biedt jongeren de kans zich te ontplooiën en een laagdrempelige gratis sportactiviteit.
- **Mentorproject Zoetermeer** werkt met jong-volwassenen in de leeftijd van 18-25 jaar die één dag in de week, gemiddeld één uur door willen brengen met een basisschoolleerling. De bedoeling is dat de leerling in de mentor een grotere broer of zus vindt die met hem of haar leuke dingen gaat doen, een luisterend oor biedt, maar waar je ook een goed gesprek mee kan voeren.
- Gemeente Zaanstad: **jongerenwerk Dock** zet jongeren in als begeleider voor jongerenactiviteiten en stimuleert

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 2

Pijler 3

jongeren in de wijk hun eigen activiteiten te organiseren. In Zaandam Zuid werkt men met Krachten in de wijk: jongeren (16+) waar het goed mee gaat worden geworven om tieners uit de wijk te begeleiden/ondersteunen. De tieners kunnen wel een steuntje in de rug gebruiken. Ze worden geworven op basis van verbeterpunten, zoals schoolprestaties, meer gaan sporten/bewegen activiteiten. Door samen activiteiten te ondernemen ontstaat er een band tussen de jongere en de tieners.

- TOPICS Dordrecht: project changemakers : het gaat er om dat jongeren met elkaar in gesprek gaan over moeilijke en belangrijke onderwerpen die zij tegenkomen. Door een grenzenspel te doen beginnen de changemakers gesprekken met de jongeren. Een jongere uit de groep wordt getraind om dit spel en deze gesprekken te doen met andere jongeren in zijn of haar omgeving. Zo wordt verantwoordelijkheid gegeven aan jongeren, worden ze betrokken bij het maken van de verandering en bereikt het project nog meer jongeren.
- Dordrecht: &u: Meidenmaatjesproject waarbij meiden en coaches een schooljaar lang, samen wekelijks op stap gaan.
- Goes: infotainmentavonden: voorlichting voor en door jongeren.
- Sittard-Geleen: Coach4You: een (getrainde) vrijwilliger wordt coach van een jongere tussen de 13 en 23 jaar oud. De coach helpt de jongere binnen het project met het vormen van toekomstplannen en het waarmaken daarvan.
- Beyond Borders: Zodra alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA's) 18 worden, hebben zij geen recht meer op opvang, onderwijs en leefgeld. Een traumatisch verleden, laag zelfbewustzijn en weinig sociale contacten maken hun situatie extra uitzichtloos. Door middel van voorlichting en training wil Beyond Borders het toekomstperspectief van AMA's en ex-AMA's verbeteren.
- Best Buddies: non-profitorganisatie die jonge mensen tussen de 16 en 35 jaar met een licht verstandelijke beperking koppelt in een een op een relatie aan studenten. Best Buddies werkt samen met verschillende zorgorganisaties en met MEE.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 2

Pijler 3

4. Besteed meer aandacht aan de vrijwillige inzet voor en door jongeren

Om jongeren een rol te geven in organisatie, initiatief of activiteit moet er in relaties met jongeren geïnvesteerd worden. Het vraagt van organisaties dat zij jongeren daadwerkelijk de ruimte bieden en laten om hun eigen potentieel te benutten en vanuit dat potentieel verantwoordelijkheid te krijgen en te dragen.

- Jongeren centrum Level Z Zwolle: Jongeren centrum Level Z in de woonwijk Stadshagen is in 2007, door de inzet van het jongerenwerk en met veel inspraak van jongeren, tot stand gekomen. Tijdens het ontwerpproces kregen jongeren inzicht in de kaders waarbinnen er beslissingen genomen konden worden en mochten meedenken en meebeslissen, kortom participeren. Ook nu werken ze nog steeds met jongerenparticipatie. Zo worden de activiteiten in jongeren centrum Level Z door jongeren zelf georganiseerd.

Voorbeelden van Jong Lokaal Bokaal 2013- genomineerden eigen initiatieven:

- Platform JongindeKop gemeente Steenwijk: opgericht door jongeren die onder andere een eigen radioprogramma hebben opgezet. Zo proberen zij de jongeren bewust te maken

van wat er in de gemeente gebeurt en speelt op meerdere gebieden.

- De Fik in de gemeente Zaanstad: een stichting voor en door jongeren; zij organiseren feesten, verzorgen de techniek op festivals en faciliteren oefenruimtes.
- Jongerenraad Utrechtse Heuvelrug is een eigen initiatief van een groep van ongeveer 15 enthousiaste middelbare scholieren. Zij hebben als doel de gemeente gevraagd en ongevraagd te adviseren over onderwerpen die jongeren aangaan.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 2

Pijler 3

Preventie

1. Zet preventief in op risicojongeren uitgaande van hun eigen kracht bv dmv peer-to-peerprojecten

Schuldpreventie

Geweldpreventie

- Projecten van Stichting Stuk: onder andere gericht op preventie van kindermishandeling.

Projecten ter bevordering van sport

- Sportprojecten als Whoxnext, beweegteam, Irontobefit en buurtsportcoaches.

Gezondheidspreventie, voorbeeld van Jong Lokaal Bokaal 2013-genomineerden:

Voorbeelden van Jong Lokaal Bokaal 2013 genomineerden:

- Go Zero Procent Assen: in dit project lichten jongeren andere jongeren in over de gevaren van alcohol. En het Alcoholvrij café is een eigen groep van GozeroProcent die zich bezig houdt met de realisatie van het café. Deze groep bestaat uit 13 personen in de leeftijd 14-23 jaar.

- Dordrecht: We can Young. Doel van het programma is een afname van onveiligheid en onveiligheidsgevoelens van meisjes via (seksuele) weerbaarheid: grenzen bewaken en respecteren via een jongerenaanpak voor en door jongen.
- Jongerenbuurtbemiddeling Dordrecht en Ede. Dit project wordt ingezet om overlast tegen te gaan. De gemeente probeert door het inzetten van jongeren meer begrip te creëren tussen verschillende partijen.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIEMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 2

Pijler 3

Aanpak van problemen

1. Stel de eigen krachten van jongeren centraal in de jeugdzorg en zet in op peer- to-peerprojecten

- **Signs of Safety:** 'Signs of Safety' is een oplossingsgerichte benadering voor gezinnen waar de veiligheid van een kind/jongere een probleem vormt. Het doel van de werkwijze is dat het kind/de jongere (weer) veilig kan opgroeien in het gezin. Samen met alle betrokkenen in het gezin ontwikkelt de hulpverlener een veiligheidsplan. De hulpverlener stelt dit plan op met behulp van oplossingsgerichte vragen, waarmee sterke kanten van het gezin en uitzonderingen op de problemen zichtbaar worden, zodat het gezin zijn gedragsrepertoire kan uitbreiden.

In toenemende mate vinden er projecten onder kwetsbare jongeren plaats waarbij er verbinding is met 'meer krachtige jongeren' in bijvoorbeeld maatjes- of mentorprojecten.

- **Buddy en maatjesprojecten** bijvoorbeeld buddyprogramma van de Nationale Jeugdraad.

Nieuwkomers in jeugdzorginstellingen voelen zich de eerste periode vaak totaal verloren. In het Jeugdzorg Buddyprogram-

ma worden deze nieuwkomers op sleeptouw genomen door jongeren die al langer in de instelling zitten. Zij weten nog hoe naar die eerste tijd is, maar staan nu stevig in hun schoenen en weten inmiddels hoe alles werkt. Deze buddy's worden ondersteund en getraind door jonge, maar ervaren vrijwilligers van NJR. Met deze trainingen kunnen ze hun verantwoordelijke rol vervullen en krijgt hun zelfvertrouwen een enorme boost. Voor NJR is dit project ook een startpunt: jongeren die hierin ontdekken dat ze veel meer kunnen dan ze dachten, krijgen vervolgens ook ondersteuning bij het verder verleggen van hun grenzen, bijvoorbeeld proberen inspraak te krijgen op de regels en het beleid van de instelling.

Voorbeelden van Jong Lokaal Bokaal 2013 genomineerden:

- **Buddyproject:** In Assen is een opvang voor jongeren die dakloos zijn. Zij kunnen worden opgevangen in de jongerenopvang waar zij een dak boven hun hoofd krijgen, maar ook begeleiding en ondersteuning door middel van een 'buddy' die aan de jongeren gekoppeld wordt en die hen ook kunnen ondersteunen in bijvoorbeeld het verbeteren van het contact tussen de ouders.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 2

Pijler 3

Juridische en klinische interventies

1. Stel de eigen krachten van jongeren in de justitiële keten centraal en zet in op peer-to-peerprojecten
 - Eigen Kracht Conferenties
 - Vanaf 2010 werken alle justitiële jeugdinstellingen (JJI's) met de basismethodiek YOUTURN. Daarbij draait alles om het aanleren van eigen verantwoordelijkheid.
 - Mediation in strafzaken (rechtbanken, politie, reclassering)
 - Cursussen in detentie als spreken over schuld
 - Slachtoffer-daderbemiddeling
 - Nazorgtrajecten

2. Investeer in de nieuwe professional:
in staat om met een brede blik naar de jongere te kijken (generalistisch) en oog te hebben voor de eigen kracht van jongeren

De Kenniswerkplaats Tien Plus waar het Verwey-Jonker Instituut deel van uitmaakt doet veel onderzoek naar de 'nieuwe professional'. In het nieuwe zorgstelsel moeten gemeenten steeds meer met zogeheten generalisten gaan werken. De opdracht van deze nieuwe professional ziet er in grote lijnen als volgt uit: hij of zij werkt in wijkteams, verbindt informele en formele voorzieningen, werkt preventief, geeft zorg, schakelt zonedig specialistische zorg in, coördineert. In het recent verschenen rapport van Naber et al (2013) wordt uiteengezet dat deze generalist een eerstelijnsduizendpoot moet zijn (Verhulst, 2011). Zij bestudeerden literatuur en concludeerden het volgende: 'Naast expertise op een breed terrein (pedagogisch, psychologisch, sociaaljuridisch, praktisch), gaat het om eigenschappen als kunnen netwerken, vertrouwen winnen en daadkrachtig zijn, om contactuele eigenschappen als een 'antenne' hebben, kunnen inschatten. De werker moet ondernemend zijn, kunnen functioneren als informeel leider,

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 2

Pijler 3

partijen verbinden, en tevens specialisten inschakelen als dat nodig is. Kernelementen die de verschillende documenten aandragen:

- Is een HBO-opgeleide professional met veel en brede kennis en ervaring, waaronder pedagogische expertise. Is een 'doorgewinterde' professional, die stevig in de schoenen staat.
- Heeft aandacht voor het normale (gezins)leven: voor ondersteunen, herstellen, op orde krijgen van het gezinsleven, de eigen kracht versterkend en het sociale netwerk/ de sociale omgeving activerend.
- Heeft als grondhouding: aansluiten bij vraag en behoefte van jeugdigen en ouders, aandacht voor wat in dit gezin speelt (diversiteits sensitief en onbevooroordeeld), stimuleren van zelfregie van het gezin, ook van zorg mijdende gezinnen.
- Biedt ondersteuning bij lichte opvoedvragen, verbindt met vrijwillig en professioneel (groot) netwerk, verwijst zo nodig naar specialistische zorg (kan gezinssituatie inschatten).
- Is proactief en zichtbaar op diverse fronten en niveaus, heeft een erop af houding, kan doseren en beslissen.
- Kan professioneel netwerken, regie voeren, planmatig en resultaatgericht werken.
- Is in sterke mate zelfverantwoordelijk voor eigen werk, weet om te gaan met professionele ruimte, heeft een onderzoekende, reflectieve, kritische houding, is in staat en bereid de rol van professional te relativeren en te

blijven leren van cliënten, collega's, en andere professionals.

Kortom: een reflectieve, praktische, communicatieve, verbindende duizendpoot. In deze beschrijvingen lopen opnieuw functies, taken, rollen, kwaliteiten en eigenschappen nogal eens door elkaar heen. Er is kortom nog geen coherent beeld van het type deskundigheid dat gevraagd wordt. Dit geldt ook voor andere beschrijvingen die ze vonden over de generalist. Kenmerkend voor zo'n generalist is volgens het NJi:

- Heeft zowel brede kennis en ervaring in de jeugdsector als pedagogische basiskennis (talentontwikkeling, ontwikkeling en opvoeding jeugd).
- Werkt integraal, verbindt alle betrokkenen (contactpersoon), is van begin tot eind betrokken bij een gezin.
- Werkt domeinoverstijgend, betreft alle leefdomeinen van het gezin (goed bekend met sociale kaart).
- Staat dichtbij het gezin, kent (de vragen van) het gezin.
- Stimuleert en versterkt pedagogische kwaliteit leefomgeving, netwerken van gezin, jeugd, mede-opvoeders.
- Is in staat af te wegen wanneer specialistische zorg nodig is (risicosignalering, zorgvuldige besluitvorming).
- Kan effectief en efficiënt werken, maakt gebruik van een sluitend aanbod.

Generalisten worden in hun werk ondersteund door beleidsmakers en regisseurs die de motivatie en competentie van werkers stimuleren, die eenheid in visie en bestuurlijk draagvlak uitdragen. De voortgang van het werk wordt gevolgd (gemonitord) en zo nodig verbeterd.

VORIGE

VOLGENDE

Tien competenties jeugd- en gezinsgeneralist

De tien basiscompetenties waarover generalisten in de sector welzijn en maatschappelijke dienstverlening dienen te beschikken om de WMO uit te voeren (Vlaar, Kluft & Liefhebber, 2013) zijn door het NJi vertaald naar competenties van jeugd- en gezinsgeneralisten. Het grootste deel van de competenties is uitgewerkt in het profiel van de jeugdzorgwerker, op onderdelen aangevuld. De 10 competenties laten zich als volgt samenvatten:

1. Verheldert vragen en behoeften van jeugdigen, ouders en netwerk door actief luisteren, vertrouwen opbouwen, laat hún vraag leidend zijn.
2. Versterkt eigen kracht en zelfregie (vinden van eigen oplossingen), door motiveren van en aanboren van eigen kracht, helpen ontwikkelen vaardigheden, zo nodig steun bieden of overdragen van zorg.
3. Is zichtbaar en gaat op mensen (jeugdigen en ouders) af, is daarbij laagdrempelig en toegankelijk in leefsituatie aanwezig. Is ook professioneel zichtbaar en zelfbewust in lokale samenleving, beroepspraktijk en beleid.
4. Stimuleert verantwoordelijk gedrag jeugdigen en ouders, doorbreekt belemmeringen, zoekt oplossingen.
5. Stuur aan op betrokkenheid en participatie van jeugdigen en ouders, weet wanneer nodig te interveniëren.
6. Verbindt individuele vragen en behoeften met collectieve behoeften en potenties (vrijwilligers, burgers, organisaties), hiermee sociale samenhang en gezamenlijke aanpak stimulerend.
7. Versterkt en ondersteunt netwerken jeugdigen en opvoeders, werkt vanuit breed netwerk samen met gezinnen, professionals, verenigingen, ondernemers, beleidsmakers om doelen te realiseren.
8. Beweegt zich gemakkelijk in leefwerelden jeugdigen en ouders, kan goed overweg met organisaties, is in staat tot perspectiefwisseling en bijeen brengen van leefwerelden.
9. Heeft antenne voor sociale verhoudingen tussen jeugdigen, opvoeders en organisaties, herkent kansen en tekorten, anticipeert en grijpt tijdig in.
10. Benut professionele ruimte optimaal om met jeugdigen, opvoeders en professionals nieuwe mogelijkheden te creëren, is daarin ondernemend, reflectief, maakt effecten zichtbaar en deelt deze.

Aanvullend op de 10 basiscompetenties van generalisten, wordt een 11de competentie toegevoegd die specifiek gericht is op het werken met jeugd en gezin: beslissen over hulp, zorgvuldige en kwalitatieve besluitvorming (eventuele indicatiestelling). Dit betreft afwegen: wel/geen (gespecialiseerde) hulp, welke hulp, welke afspraken met cliënt. Aandachtspunten hierbij:

- Beslissen (indicatiestelling) in dialoog met cliënten.
- Beslissen (indicatiestelling) is functioneel en onderdeel van kwalitatief zorgsysteem.
- Richtlijnen over kwaliteit besluitvorming en type hulp voor welke problemen/cliënten.
- Ingrijpende besluiten gaan gepaard met consultatie/supervisie.
- Toetsing kwaliteit besluitvorming (steekproefsgewijze).

NJi: Kennispraktijknetwerk Generalistisch werken rondom jeugd en gezin

Pijler 1

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 2

Pijler 3

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 2 HET CREËREN VAN EEN JEUGDVRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN JEUGDVRIENDELIJKE VOORZIENINGEN

Om ervoor te zorgen dat jongeren zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen, moet de pedagogische kwaliteit van hun omgeving op verschillende manieren worden verhoogd. Per laag geven we voorbeelden hoe dit gerealiseerd kan worden.

* U komt bij praktijkvoorbeelden door op de lagen in de piramide te klikken op de volgende bladzijde.

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREËREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEVING

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREEREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEGING

Juridische en klinische interventies

Strafrecht
Justitiële (Jeugd)inrichting
Residentiële Jeugdinrichting
Jeugdreclassering,
Vrijwillige inzet

Aanpak van problemen

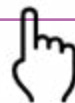
AMK,
Jeugdbescherming, GGZ,
Geïndiceerde zorg, GGD,
Bureau Jeugdzorg, CJG,
Vrijwillige Inzet

Preventie

Schoolmaatschappelijk werk,
Algemeen Maatschappelijk werk,
Leerplicht, Welzijnswerk, Politie, Jeugdgezondheidszorg,
Voor- en Vroegschoolse Educatie, CJG, BJZ, GGD, Opvoedondersteuning,
Brede Scholen, Religieuze instellingen, Zelfhulporganisaties, Vrijwillige
inzet

Positief opvoed- en opgroeklimaat

Gezinsleven, Familie, Buurtleven, Vriendenkring, Onderwijsinstellingen, Kinderopvang,
Wettelijke regelingen (o.a. kinderbijslag, ouderschapsverlof, etc.), Sportverenigingen, CJG
Sociaal culturele instellingen, Zelforganisaties, Religieuze instellingen, kind/gezinsvriendelijkheid openbare
ruimte, Vrijwillige inzet

VORIGE

VOLGENDE

Positief opvoed en opgroei klimaat

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE INTERVENTIES

Pijler 3

1. Zorg voor voldoende sportgelegenheden, ontmoetingsplekken en allerhande (andere) voorzieningen voor jongeren

Voorbeeld van Jong Lokaal Bokaal 2013 genomineerden:

- Huiswerkplekken waar jongeren bijvoorbeeld rustig hun huiswerk kunnen maken: Huiswerkplek 't Fort in Utrecht.

2. Bevorder schoolmotivatie en onderwijsbetrokkenheid van leerlingen en hun ouders door het aanbieden van leerwerkplaatsen, het gericht tegengaan van schooluitval, ondersteunen van schoolovergangen

Voorbeelden Jong Lokaal Bokaal 2013 genomineerden:

- Tilburgs project **Blink**: initiatief om jongeren te betrekken bij het inzicht krijgen in hun toekomst. Ze krijgen de kans hun verhaal te vertellen en worden gekoppeld aan een coach. Deze coach gaat hen helpen hun mogelijkheden inzichtelijk te maken.

- Tilburg en Dordrecht: **R-newt project** van het jongerenwerk; broedplek voor gemotiveerde jongeren die zich in hun vrije tijd willen ontwikkelen en op zoek willen naar hun talent door middel van motiverings- en talentcoachings-trajecten. Jongerenwerk legt de contacten in de wijk en werkt veel met social media.
- **Trainingstraject Wageningen**: 'herkennen van talenten en ambities': jongeren kunnen een trainingsprogramma van acht weken volgen om te ontdekken wat ze leuk vinden. Jongeren die dit volgen krijgen de mogelijkheid om een startkwalificatie te halen.
- **Jongerenloket Zaandam**: begeleidt jongeren tot 23 jaar zonder startkwalificatie naar een opleiding, baan of leerwerkbaan. Ook helpt het jongerenloket bij de aanvraag van kinderbijslag of andere uitkering, zoals financiën of persoonlijke problemen. Daarnaast is het jolo er ook om voortijdige schooluitval en jeugdwerkloosheid te voorkomen. Het biedt jongeren de kans om alsnog een diploma te halen, een leuke baan te vinden of leren en werken te combineren.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 3

- **Toekomstloket Assen:** centraal punt waar leerlingen in gesprek gaan over hun toekomst op school en op de arbeidsmarkt. Doel is het voorkomen van schooluitval en het halen van een startkwalificatie.
- **Navigator Assen:** iemand die helpt bij overgang school naar werk. Navigator is een samenwerkingsproject dat erop gericht is te voorkomen dat jongeren (met een beperking) in de Wajong of WSW terechtkomen, door de jongeren te ondersteunen en begeleiden in het zoeken naar (passend) werk door een Job-coach. Het doel is om de jongeren zo goed mogelijk te laten functioneren binnen de maatschappij. Op deze manier zullen zij ook werken aan hun eigen ontwikkeling.
- **Job079:** website voor jongerenbaantjes Zoetermeer, opgericht door de Jongerenambassadeurs. Jongeren die op zoek zijn naar een baan kunnen met hun vragen daar terecht. Samenwerkingsproject dat erop gericht is te voorkomen dat jongeren (met een beperking) in de Wajong of WSW terechtkomen door de jongeren te ondersteunen en begeleiden in het zoeken naar (passend) werk door een Jobcoach.
- **Werkcoachproject Utrecht:** jongeren in de leeftijd van 16 tot en met 23 jaar met en zonder startkwalificatie worden begeleid naar werk of scholing.

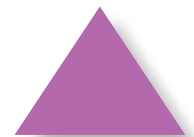
3. Stimuleer een goed pedagogisch klimaat in voorzieningen door het overbrengen van prosociale normen en erkenning, waardering van positief gedrag door professionals en vrijwilligers op school, het jongerenwerk, bij sport- en cultuurverenigingen etc

Voorbeelden:

- **Inzet pedagogisch sportcoördinator:** Tussen 2010 en 2012 ontvingen twee sportverenigingen uit de Rotterdamse deelgemeente IJsselmonde ondersteuning van een pedagogisch coördinator. Deze was in dienst van Rotterdam Sportsupport en had als doelstellingen: bijdragen aan een duurzaam pedagogisch klimaat op de sportverenigingen en opgroei- en opvoedproblemen bij jeugdleden in een vroegtijdig stadium signaleren. Uit onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut blijkt dat de werkzaamheden van de pedagogisch coördinator op de lange termijn kunnen bijdragen aan een positief opgroei- en opvoedklimaat op sportverenigingen. De pedagogisch coördinator heeft er daarnaast voor gezorgd dat de sportverenigingen opvoed- en opgroei-problemen bij jeugdleden in een eerder stadium signaleren.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 3

Voorbeelden Jong Lokaal Bokaal 2013-genomineerden:

- Assen: Positief coachen: een project voor trainers, coaches en teambegeleiders om sporters effectiever te kunnen begeleiden in zowel team- als individuele sporten.
- Inzet combinatiefunctionarissen die sport, onderwijs en wijk bij elkaar brengen.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 3

Preventie

1. Bevorder schoolmotivatie en onderwijsbetrokkenheid van leerlingen en hun ouders door het aanbieden van leerwerkplaatsen, het gericht tegengaan van schooluitval, ondersteunen van schoolovergangen

Er zijn veel positieve resultaten geboekt van scholen die ouderbetrokkenheid bevorderen. Het Verwey-Jonker Instituut maakte een film over ouderbetrokkenheid in Almere. De film gaat over het belang van een goede relatie tussen leerlingen, ouders en school, maar ook over de kwesties waar ouders en school tegenaan lopen als zij gezamenlijk willen optrekken in het belang van de onderwijskansen van het kind.

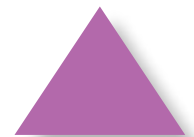
Voorbeelden Jong Lokaal Bokaal 2013 genomineerden:

- Tilburgs project Blink: initiatief om jongeren te betrekken bij het inzicht krijgen in hun toekomst. Ze krijgen de kans hun verhaal te vertellen en worden gekoppeld aan een coach. Deze coach gaat hen helpen hun mogelijkheden inzichtelijk te maken.

- Tilburg en Dordrecht: R-newt: project van het jongerenwerk; broedplek voor gemotiveerde jongeren die zich in hun vrije tijd willen ontwikkelen en op zoek willen naar hun talent door middel van motiverings- en talent-coachingstrajecten. Jongerenwerk legt de contacten in de wijk en werkt veel met social media.
- Trainingstraject Wageningen: 'herkennen van talenten en ambities': jongeren kunnen een trainingsprogramma van acht weken volgen om te ontdekken wat ze leuk vinden. Jongeren die dit volgen krijgen de mogelijkheid om een startkwalificatie te halen.
- Jongerenloket Zaandam: begeleidt jongeren tot 23 jaar zonder startkwalificatie naar een opleiding, baan of leerwerkbaan. Ook helpt het jongerenloket bij de aanvraag van kinderbijslag of andere uitkering, zoals financiën of persoonlijke problemen. Daarnaast is het jolo er ook om voortijdige schooluitval en jeugdwerkloosheid te voorkomen. Het biedt jongeren de kans om alsnog een diploma te halen, een leuke baan te vinden of leren en werken te combineren.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 3

- Toekomstloket Assen: centraal punt waar leerlingen in gesprek gaan over hun toekomst op school en op de arbeidsmarkt. Doel is het voorkomen van schooluitval en het halen van een startkwalificatie.
- Navigator Assen: iemand die helpt bij overgang school naar werk. Navigator is een samenwerkingsproject dat erop gericht is te voorkomen dat jongeren (met een beperking) in de Wajong of WSW terechtkomen, door de jongeren te ondersteunen en begeleiden in het zoeken naar (passend) werk door een Job-coach. Het doel is om de jongeren zo goed mogelijk te laten functioneren binnen de maatschappij. Op deze manier zullen zij ook werken aan hun eigen ontwikkeling.
- JOB079: website voor jongerenbaantjes Zoetermeer, opgericht door de Jongerenambassadeurs. Jongeren die op zoek zijn naar een baan kunnen met hun vragen daar terecht. Samenwerkingsproject dat erop gericht is te voorkomen dat jongeren (met een beperking) in de Wajong of WSW terechtkomen dmv de jongeren te ondersteunen en begeleiden in het zoeken naar (passend) werk door een Jobcoach.
- Werkcoachproject Utrecht: jongeren in de leeftijd van 16 tot en met 23 jaar met en zonder startkwalificatie naar werk of scholing.

Voorbeelden Jong Lokaal Bokaal 2013-genomineerden:

- Pestpolitie: Op OBS het Palet in Zaanstad zijn kinderen zelf met het initiatief gekomen. Kinderen in groep 8 vonden het verschrikkelijk om te zien hoeveel kinderen in hun omgeving gepest worden en wilden hier iets aan doen. Ze besloten te gaan patrouilleren op het schoolplein en de pesters aan te spreken. Ze noemen zich de 'Pestpolitie'. Een groot succesverhaal op de school: het aantal gepeste kinderen is drastisch gedaald. Ieder jaar wordt er een nieuwe pestpolitie gekozen in de aanstaande groep 8. Zo wordt het initiatief in stand gehouden.

2. Investeer in veilig buurt- en wijkklimaat

- Veelbelovende wijk- en buurtprojecten als Thuis op straat. Thuis Op Straat zorgt voor leefbaarheid en sociaal klimaat op straat, in de wijk en op het plein door activiteiten te organiseren voor en door bewoners, kinderen en jongeren, en door samen te werken met politie, opbouwwerk, middenstand en anderen. Het Verwey-Jonker instituut concludeert in het rapport 'Respect op het plein' dat door TOS in de openbare ruimte vraaggericht en samen met bewoners en professionele instellingen succesvol gewerkt wordt aan het vergroten van de leefbaarheid en pedagogische kwaliteit van de buitenruimte. Pleinmedewerkers spelen een belangrijke rol in de pedagogische infrastructuur. Het

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 3

gaat hierbij niet om een algemene integrale aanpak, maar om het leveren van maatwerk en snelle actie. Professionals signaleren dat er kinderen dreigen te ontsporen. Ze zijn als het ware de ogen van de straat. Door de aanwezigheid van de pleinprofessionals veranderden buurtpleinen van een onbetrouwbaar plein met onduidelijke gedragsnormen, in een betrouwbaar en voorspelbaar plein waar duidelijk is hoe kinderen en jongeren zich horen te gedragen.

VORIGE

VOLGENDE

Aanpak van problemen

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 3

1. Investeer in de nieuwe professional : in staat om met een brede blik naar de jongere te kijken (generalistisch) en oog hebben voor de eigen kracht van jongeren

Trainingen 'nieuwe professionals'. Kennispraktijknetwerk Generalistisch werken rondom jeugd en gezin. Specifiek voor de jeugdzorg en justitiële keten gaat het ook om projecten/ programma's gericht op de attitude van de professional om het zorgklimaat te optimaliseren en/of beter aan te sluiten bij reeds bestaande sociale steunstructuren. De Kenniswerkplaats Tien Plus waar het Verwey-Jonker Instituut deel van uitmaakt doet veel onderzoek naar de 'nieuwe professional'. In het nieuwe zorgstelsel moeten gemeenten steeds meer met zogeheten generalisten gaan werken. De opdracht van deze nieuwe professional ziet er in grote lijnen als volgt uit: hij of zij werkt in wijkteams, verbindt informele en formele voorzieningen, werkt preventief, geeft zorg, schakelt zonedig specialistische zorg in, coördineert (Naber, 2013). In het recent verschenen rapport van Pels, et al (2013) wordt uiteengezet dat deze generalist een eerstelijnsduizendpoot moet zijn (Verhulst,

2011). Zij bestudeerden literatuur en concludeerden het volgende: 'Naast expertise op een breed terrein (pedagogisch, psychologisch, sociaaljuridisch, praktisch), gaat het om eigenschappen als kunnen netwerken, vertrouwen winnen en daadkrachtig zijn, om contactuele eigenschappen als een 'antenne' hebben, kunnen inschatten. De werker moet ondernemend zijn, kunnen functioneren als informeel leider, partijen verbinden, en tevens specialisten inschakelen als dat nodig is. Kernelementen die de verschillende documenten aandragen:

- Is een HBO-opgeleide professional met veel en brede kennis en ervaring, waaronder pedagogische expertise. Is een 'doorgewinterde' professional, die stevig in de schoenen staat.
- Heeft aandacht voor het normale (gezins)leven: voor ondersteunen, herstellen, op orde krijgen van het gezinsleven, de eigen kracht versterkend en het sociale netwerk/ de sociale omgeving activerend.
- Heeft als grondhouding: aansluiten bij vraag en behoefte van jeugdigen en ouders, aandacht voor wat in dit gezin speelt (diversiteits sensitief en onbevooroordeeld), stimuleren van zelfregie van het gezin, ook van zorg mijdende gezinnen.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 3

- Biedt ondersteuning bij lichte opvoedvragen, verbindt met vrijwillig en professioneel (groot) netwerk, verwijst zo nodig naar specialistische zorg (kan gezinssituatie inschatten).
- Is proactief en zichtbaar op diverse fronten en niveaus, heeft een erop af houding, kan doseren en beslissen.
- Kan professioneel netwerken, regie voeren, planmatig en resultaatgericht werken.
- Is in sterke mate zelfverantwoordelijk voor eigen werk, weet om te gaan met professionele ruimte, heeft een onderzoekende, reflectieve, kritische houding, is in staat en bereid de rol van professional te relativeren en te blijven leren van cliënten, collega's, en andere professionals.

Kortom: een reflectieve, praktische, communicatieve, verbindende etc. ... duizendpoot. In deze beschrijvingen lopen opnieuw functies, taken, rollen, kwaliteiten en eigenschappen nogal eens door elkaar heen. Er is kortom nog geen coherent beeld van het type deskundigheid dat gevraagd wordt. Dit geldt ook voor andere beschrijvingen die ze vonden over de generalist. Kenmerkend voor zo'n generalist is volgens het NJi:

- Heeft zowel brede kennis en ervaring in de jeugdsector als pedagogische basiskennis (talentontwikkeling, ontwikkeling en opvoeding jeugd).
- Werkt integraal, verbindt alle betrokkenen (contactpersoon), is van begin tot eind betrokken bij een gezin.
- Werkt domeinoverstijgend, betreft alle leefdomeinen van het gezin (goed bekend met sociale kaart).

- Staat dichtbij het gezin, kent (de vragen van) het gezin.
- Stimuleert en versterkt pedagogische kwaliteit leefomgeving, netwerken van gezin, jeugd, mede-opvoeders.
- Is in staat af te wegen wanneer specialistische zorg nodig is (risicosignalering, zorgvuldige besluitvorming).
- Kan effectief en efficiënt werken, maakt gebruik van een sluitend aanbod.

Generalisten worden in hun werk ondersteund door beleidsmakers en regisseurs die de motivatie en competentie van werkers stimuleren, die eenheid in visie en bestuurlijk draagvlak uitdragen. De voortgang van het werk wordt gevolgd (gemonitord) en zo nodig verbeterd.

VORIGE

VOLGENDE

Tien competenties jeugd- en gezinsgeneralist

De tien basiscompetenties waarover generalisten in de sector welzijn en maatschappelijke dienstverlening dienen te beschikken om de WMO uit te voeren (Vlaar, Kluft & Liefhebber, 2013) zijn door het NJi vertaald naar competenties van jeugd- en gezinsgeneralisten. Het grootste deel van de competenties is uitgewerkt in het profiel van de jeugdzorgwerker, op onderdelen aangevuld. De 10 competenties laten zich als volgt samenvatten:

1. Verheldert vragen en behoeften van jeugdigen, ouders en netwerk door actief luisteren, vertrouwen opbouwen, laat hún vraag leidend zijn.
2. Versterkt eigen kracht en zelfregie (vinden van eigen oplossingen), door motiveren van en aanboren van eigen kracht, helpen ontwikkelen vaardigheden, zo nodig steun bieden of overdragen van zorg.
3. Is zichtbaar en gaat op mensen (jeugdigen en ouders) af, is daarbij laagdrempelig en toegankelijk in leefsituatie aanwezig. Is ook professioneel zichtbaar en zelfbewust in lokale samenleving, beroepspraktijk en beleid.
4. Stimuleert verantwoordelijk gedrag jeugdigen en ouders, doorbreekt belemmeringen, zoekt oplossingen.
5. Stuur aan op betrokkenheid en participatie van jeugdigen en ouders, weet wanneer nodig te interveniëren.
6. Verbindt individuele vragen en behoeften met collectieve behoeften en potenties (vrijwilligers, burgers, organisaties), hiermee sociale samenhang en gezamenlijke aanpak stimulerend.
7. Versterkt en ondersteunt netwerken jeugdigen en opvoeders, werkt vanuit breed netwerk samen met gezinnen, professionals, verenigingen, ondernemers, beleidsmakers om doelen te realiseren.
8. Beweegt zich gemakkelijk in leefwerelden jeugdigen en ouders, kan goed overweg met organisaties, is in staat tot perspectiefwisseling en bijeen brengen van leefwerelden.
9. Heeft antenne voor sociale verhoudingen tussen jeugdigen, opvoeders en organisaties, herkent kansen en tekorten, anticipeert en grijpt tijdig in.
10. Benut professionele ruimte optimaal om met jeugdigen, opvoeders en professionals nieuwe mogelijkheden te creëren, is daarin ondernemend, reflectief, maakt effecten zichtbaar en deelt deze.

Aanvullend op de 10 basiscompetenties van generalisten, wordt een 11de competentie toegevoegd die specifiek gericht is op het werken met jeugd en gezin: beslissen over hulp, zorgvuldige en kwalitatieve besluitvorming (eventuele indicatiestelling). Dit betreft afwegen: wel/geen (gespecialiseerde) hulp, welke hulp, welke afspraken met cliënt. Aandachtspunten hierbij:

- beslissen (indicatiestelling) in dialoog met cliënten.
- beslissen (indicatiestelling) is functioneel en onderdeel van kwalitatief zorgsysteem.
- richtlijnen over kwaliteit besluitvorming en type hulp voor welke problemen/cliënten.
- ingrijpende besluiten gaan gepaard met consultatie/supervisie.
- toetsing kwaliteit besluitvorming (steekproefsgewijze).

NJi: Kennispraktijknetwerk Generalistisch werken rondom jeugd en gezin

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 3

VORIGE

VOLGENDE

Juridische en klinische interventies

Zie Aanpak van problemen.

Pijler 1

Pijler 2

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Pijler 3

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREEREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEVING

Pijler 3 JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ DE TOTSTANDKOMING, UITVOERING EN EVALUATIE VAN BELEID GERICHT OP ZIJN OF HAAR LEEGOMGEVING

Uit onderzoek uit 2013 van het Verwey-Jonker Instituut in opdracht van het Landelijk Cliëntenforum Jeugdzorg naar hoe jongeren en ouders betrokken worden bij de huidige gemeentelijke taken rond jeugdzorg en bij het vormgeven van de stelselwijziging zei een groot deel van de 135 ondervraagde ambtenaren participatie van jeugdigen en ouders bij de huidige gemeentelijke taken als beleidsdoel of speerpunt te hebben; nog eens bijna een derde zegt hier het voornemen toe te hebben. Bijna alle 135 ondervraagde gemeenten hechten dus aan participatie! De vraag is evenwel waar dat in de praktijk toe leidt. Want tegelijkertijd ervaren veel gemeenten flinke drempels in het betrekken van de jeugd en hun ouders. Het meest genoemde knelpunt is onduidelijkheid over de transitie. Het denken over hoe daarmee om te gaan is in veel gemeenten nog volop in ontwikkeling. Maar ook representativiteit en diversiteit zijn veel genoemde knelpunten. Veel gemeenten vinden het lastig om participatie zodanig te organiseren dat je de visie van een representatieve diverse groep ouders/cliënten/jongeren krijgt. Dit laatste komt overeen met eerder onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut en Stichting Alexander naar jeugdparticipatie onder 175 gemeenten in 2010. Ook uit dit onderzoek bleek dat veel gemeenten worstelen

met het van de grond krijgen of in stand houden van jeugdparticipatie. Jeugdparticipatie vraagt het nodige van gemeenten. Het moeilijkste is om de jongeren gemotiveerd en betrokken te houden. Dit heeft vooral te maken met de verschillen tussen de jeugd- en beleidscultuur. Beleidsvorming is vaak een langdurig proces. Het tempo, de cultuur en taal van jongeren wijken af van die van de overheid. Bovendien vergen jeugdparticipatieprojecten een lange adem, terwijl de doelgroep snel wisselt. Het is dan ook niet vreemd dat in beide onderzoeken gemeenten aangeven meer informatie en ondersteuning nodig te hebben en dat zij behoefte hebben aan goede voorbeelden van beproefde methodieken en van tools hoe jeugdparticipatie aan te pakken.

Er zijn verschillende manieren voor gemeenten om jongeren invloed te geven op datgene wat hen aangaat. Het gaat hier om inspraak (ik kan mijn mening geven), invloed (er wordt iets met mijn mening gedaan) en initiatief (ik kan een activiteit organiseren en uitvoeren). Het gaat om alle beleids-terreinen op lokaal niveau die voor jongeren relevant zijn. Dus niet alleen inspraak in gemeentelijk beleid, maar ook inspraak in bijvoorbeeld de wijk, op school, over vrije tijd, in verenigingen of in jongerencentra maar straks ook in de jeugdzorg

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREEREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEGEVING

bv in de behandelingen die op hen betrekking hebben. We hebben het dus over de drie i's: invloed, inspraak en initiatief. Om na te gaan hoe een gemeente bezig is met dit onderwerp ontwikkelde het Verwey-Jonker Instituut samen met Stichting Alexander een Kwaliteitsmeter Jongerenparticipatie Gemeenten. Deze is gebaseerd op de participatieladder van Roger Hart (1992) en de Winter, et al (2003). Deze ladder loopt van informeren, raadplegen, dialoog aangaan en inspraak, tot eigen initiatieven van jongeren. Laastgenoemde is de meest vergaande vorm van inspraak. Het Verwey-Jonker Instituut maakte samen met Stichting Alexander een Toolkit Jeugdparticipatie voor Gemeenten. Hierin staat een stappenplan en methodieken die gemeenten kunnen inzetten om jongeren invloed te geven. Specifiek waar het invloed van jongeren op de transitie jeugdzorg betreft doet het Verwey-Jonker Instituut aanbevelingen naar aanleiding van het eerder genoemde onderzoek voor het LCFJ; een cultuuromslag en tijd is een vereiste om het zo optimaal mogelijk te realiseren. Ook is het een idee om het uit te besteden aan externe organisaties, Belangrijk is het aandacht hebben voor representativiteit. In het rapport voor het LCFJ staan allerhande voorbeelden waar gemeenten uit kunnen putten om jongeren bij de transformatie te betrekken bv peerverlichters CNV etc.

Voor expliciet voor de jeugdzorg en de justitiële keten die naar de gemeenten gaat is structurele jongerencliëntenparticipatie in instellingen een belangrijk aandachtspunt als ook meer invloed van jongeren op de inhoud van therapieën/ behandelingen/methodieken. In sommige hulpverleningsinstel-

lingen in Nederland zoals de Waag in Haarlem en Fier Fryslân in Leeuwarden worden al meerdere gezinsleden bij screeningsprogramma's en behandelinterventies betrokken (dus niet alleen de ouders ook de jongeren), juist omdat gezinsrelaties vaak flink verstoord zijn en de kinderen hun ouders nog steeds verwijten maken. Deze instellingen werken volgens de zogeheten systeembenadering: zowel slachtoffers als daders krijgen een individuele of groepsbehandeling en zijn op de hoogte van elkaars vorderingen. Uit internationaal onderzoek van Mak en Steketee (2013) blijkt dat zowel ouders als professionals in Nederland en Zweden (waar ook met deze systeembenadering wordt gewerkt) positief zijn over de resultaten van deze manier van werken.

Voor (kwetsbare) jongeren in jeugdzorg en justitiële keten is invloed op de eigen behandeling/therapie belangrijk zo blijkt uit verschillende onderzoeken bijvoorbeeld zoals die van Steketee en Mak (2013) naar de meningen van moeders en hun kinderen (jongeren) over partnergeweld: ouders blijken geen exclusieve informatiebron voor het inschatten van wat jongeren hebben meegekregen van het geweld en de impact die het heeft op hun ontwikkeling. Hulpverleners en ondersteuners zouden zich bewuster moeten zijn van de onderrapportage van ouders bij relationeel geweld in het gezin. Het is daarom belangrijk om meerdere informanten in klinische screenings- en interventieprogramma's te betrekken. Op die manier is zo compleet mogelijke informatie te verkrijgen over de impact van partnergeweld op het functioneren van zowel

VOORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREEREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEVING

moeder als jongere. Uit dit onderzoek blijkt dat deze visies vooral kunnen variëren op twee aspecten: de betekenis van de blootstelling van de jongere aan het partnergeweld en de impact op het functioneren van de jongeren. De bijdrage van jongeren in klinische screenings en interventieprogramma's moet meer erkend worden dan nu het geval is. Dit is onmisbaar in het begrijpen van hun situatie en het verschaffen van efficiënte steun.

* U komt bij praktijkvoorbeelden door op de lagen in de piramide te klikken op de volgende bladzijde.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

HET BEVORDEREN VAN DE
MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE

Pijler 2

HET CREEREN VAN EEN JEUGD-
VRIENDELIJKE LEEFOMGEVING EN
VOORZIENINGEN

Pijler 3

JONGEREN INVLOED GEVEN BIJ
DE TOTSTANDKOMING, UITVOER-
ING EN EVALUATIE VAN BELEID
GERICHT OP ZIJN OF HAAR
LEEFOMGEVING

Juridische en klinische interventies

Strafrecht
Justitiële (Jeugd)inrichting
Residentiële Jeugdinrichting
Jeugdreclassering,
Vrijwillige inzet

Aanpak van problemen

AMK,
Jeugdbescherming, GGZ,
Geïndiceerde zorg, GGD,
Bureau Jeugdzorg, CJG,
Vrijwillige Inzet

Preventie

Schoolmaatschappelijk werk,
Algemeen Maatschappelijk werk,
Leerplicht, Welzijnswerk, Politie, Jeugdgezondheidszorg,
Voor- en Vroegschoolse Educatie, CJG, BJZ, GGD, Opvoedondersteuning,
Brede Scholen, Religieuze instellingen, Zelfhulporganisaties, Vrijwillige
inzet

Positief opvoed- en opgroeklimaat

Gezinsleven, Familie, Buurtleven, Vriendenkring, Onderwijsinstellingen, Kinderopvang,
Wettelijke regelingen (o.a. kinderbijslag, ouderschapsverlof, etc.), Sportverenigingen, CJG
Sociaal culturele instellingen, Zelforganisaties, Religieuze instellingen, kind/gezinsvriendelijkheid openbare
ruimte, Vrijwillige inzet

VORIGE

VOLGENDE

Positief opvoed en opgroeklimaat

Pijler 1

Pijler 2

Pijler 3

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

1. Investeer in jongereninvloed bij de totstandkoming, uitvoering en evaluatie van beleid op gemeentelijk en instellingsniveau.

Zie de Toolkit Jeugdparticipatie voor voorbeeldmethodieken, stappenplan etc. Let er als gemeente op niet alleen gebruik te maken van invloed van 'hoger opgeleide' jongeren, maar investeer ook in invloed van de moeilijk bereikbare jongeren.

- Betrekken van kinderen en jongeren bij armoedebelid.

Voorbeelden Jong Lokaal Bokaal 2013 genomineerden:

- Debattrainingen op scholen bijvoorbeeld Zoetermeer: Stadhuis van democratie: een programma dat door de gemeente gratis aangeboden wordt aan scholen. Hiermee worden debattrainingen georganiseerd voor docenten waar zij in hun eigen lessen mee aan de slag kunnen. Zo kunnen zij hun leerlingen goed voorbereiden om deel te kunnen nemen aan en debatcompetitie in de raadzaal van het Stadhuis.

- Sittard-Geleen: Bomen met Berry: een project dat zowel op school als in jeugdcentra plaatsvindt. De jongeren worden politiek betrokken door in gesprek te gaan met de wethouder Berry van Rijswijk.
- Jongerencafe Utrecht.
- Leerlingenwjkraad Assen: Assen-Oost heeft een leerlingwjkraad. In deze raad zitten leerlingen van de groepen 7 en 8 van de vier scholen die in deze wijk staan. Elke maand komt de leerlingwjkraad een keer bijeen om te bespreken wat er goed gaat in de wijk en wat ze anders willen.
- JA: Jongeren denktank Assen
- JAZ: Jongerenambassadeurs Zoetermeer
- Jong Assen: Organisatie voor en door jongeren die ervoor zorgt dat de mening van jongeren in Assen wordt gehoord. Dit doen zij dmv het organiseren van debatten voor jongeren, gebruik te maken van social media en mail, enquetes af te nemen en door zich te verdiepen in wat

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

Pijler 3

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

er bij de jongeren speelt en hoe zij daar op in kunnen springen.

- De Vonk van Assen: De Vonk wil de taak/rol die iedereen in de buurt, wijk of straat heeft rondom opvoeding en opgroeien versterken, door middel van een wedstrijd waarbij ideeën over activiteiten/projecten ingestuurd kunnen worden.

2. Stimuleer eigen initiatief

- Sittard-Geleen: Leerbedrijf SPRINT werkt samen met studenten van sportopleidingen aan een sportief klimaat in de stad. SPRINT draagt bij aan de ontwikkeling van kinderen en helpt hen hun talent te ontdekken. Tevens zet SPRINT zich in voor mensen die een extra zetje nodig hebben. De studenten hebben invloed op wat er georganiseerd wordt; zij zitten zelf in de organisatie en geven leiding aan de activiteiten. En ESCplore wil de betrokkenheid en een actieve leefstijl creëren en stimuleren op sportief, cultureel en educatief vlak van jeugd en jongeren binnen de samenleving, Jongeren hebben indirect inspraak in wat er bij dit project wordt gedaan door schriftelijke en mondelinge enquêtes.
- Jimmy's Groningen en Appingedam: jongeren met een vraag of een aanbod kunnen zo in een pand naar binnen lopen en hun idee kenbaar maken en zoeken naar een pas-

sende invulling daarvan. Jimmy's werkt met het idee 'voor en door jongeren' en wil dit ook laten zien. Door jongeren mede-eigenaar te maken zijn ze een onderdeel van de organisatie. Ze worden medeverantwoordelijk voor de ontwikkeling van het project. Dit betekent dat bij elk project jongeren van het Jimmy's team ingezet zullen worden naast de jongeren die zich actief willen inzetten voor het project. Dit zorgt ervoor dat de jongeren ook kansen zien en hun talenten ontwikkelen. Verder nemen ze andere jongeren op sleeptouw waardoor een project van de grond komt. Het is een organisatie die volledig ontwikkeld is voor en door jongeren. Begin april 2013 is de kosterswoning midden in het centrum van Appingedam in gebruik genomen door Jimmy's. het is een plek waar jongeren terecht kunnen met de vragen en ideeën die ze hebben. Ook is het een ontmoetingsplek waar de jongeren kunnen chillen en informatie met elkaar kunnen delen. De jongeren kunnen ook ideeën ontwikkelen en realiseren met behulp van professionals. De organisatie neemt niet over maar faciliteert en ondersteunt. De ondernemend van de jongeren wordt hierdoor gestimuleerd.

- X-ZION Zoetermeer: subsidiepotje van de gemeente waar jongeren beroep op kunnen doen als zij zelf een idee hebben om iets te organiseren op het gebied van kunst, cultuur, sport, filmrapportage etc.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

Pijler 3

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

- Newz Goes Around is een jongerenpersbureau in Goes dat zich bezighoudt met het nieuws dat jongeren aanspreekt. Jongeren kunnen zelf nieuws maken door filmpjes, mensen te interviewen of artikelen te schrijven. Dit wordt gepubliceerd op het youtube kanaal en op de site van newzgoesaround. Het doel van newzgoesaround is jongeren meer inspraak te geven.
- RAAZ in Zaanstad stimuleert en ondersteunt initiatieven van jongeren, werkt met jongeren gemeentelijke adviesvragen uit en biedt maatschappelijke stages aan. De inzet is gericht op het vergroten van het aantal instellingen/bedrijven dat maatschappelijke stages aanbiedt, welke verplicht zijn voor alle voortgezet onderwijs leerlingen.
- Ook in gemeente Zaanstad: de Flux programmeert veel Zaanse jong talent en biedt ruimte aan initiatieven van Zaanse jongeren. Veel feesten en evenementen worden in de FLUX mede georganiseerd en bedacht door jongeren.

VORIGE

VOLGENDE

Preventie

Zie Positief opvoed en opgroei klimaat.

Pijler 1

Pijler 2

Pijler 3

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

Pijler 3

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

Aanpak van problemen

1. Geef jongeren invloed op de vormgeving van de (nieuwe) jeugdzorg

- Jongeren invloed geven op de transformatie. Dit gebeurt ook bij enkele genomineerde gemeenten bijvoorbeeld in Zaanstad door AdviesRAAZ.

2. Geef jongeren invloed in de jeugdzorg

Specifieke jongeren- beleidsparticipatiemethodieken voor de jeugdzorg bijvoorbeeld:

- PAja!
Het Verwey-Jonker Instituut heeft in samenwerking met de Volksbond de methodiek PAja! ontwikkeld. PAja! is een methodiek waarbij cliënten in zorg- en welzijnsvoorzieningen zelf hun begeleiding of opvang beoordelen. Ze voeren hiervoor een onderzoek uit onder medecliënten. PAja! versterkt de eigen kracht en zeggenschap van (kwetsbare) burgers in opvang, welzijn en zorg en leidt tot kwaliteitsverbetering en cultuurverandering binnen instellingen; dit is bewezen middels de vele monitoring-onderzoeken die

het Verwey-Jonker Instituut deed in verschillende steden (Mak en anderen, 2008, 2009, 2010, 2011, 2013).

- Cliënttevredenheidsonderzoek: C-toets.
- Gemeente Zaanstad: Portretten in de Jeugdzorg.
- Jongeren kiezen thema's CJG.
- Kinderrechten in de Jeugdzorg: De Nationale Jeugraad heeft namens het Kinderrechtencollectief een werkmodule ontwikkeld die wordt aangeboden aan 10 jeugdzorginstellingen. Het doel van de werkmodule is het versterken en verduurzamen van inspraak van jongeren binnen jeugdzorginstellingen met als vertrekpunt het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). In de werkmodule bevinden zich verschillende deelmodules, waaronder bijvoorbeeld trainingsprogramma's en een junior-senior begeleidingsprogramma, die jongeren kennis aanreiken en waarmee ze vaardigheden ontwikkelen die ze kunnen inzetten om hun eigen leefomgeving en die van hun leeftijd/groepsgenoten binnen de instelling te verbeteren.

VORIGE

VOLGENDE

Pijler 1

Pijler 2

Pijler 3

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

- Jongerentaskforce Kindermishandeling: Zij laten de stem van jongeren horen in de aanpak van kindermishandeling met concrete ideeën voor jongeren, beleidsmakers en professionals. Daarbij kijken ze bijvoorbeeld naar de rol van het onderwijs.
3. Geef jongeren invloed op hun behandeling/ therapie
- Signs of Safety is een oplossingsgerichte benadering voor gezinnen waar de veiligheid van een kind/jongere een probleem vormt. Het doel van de werkwijze is dat het kind/de jongere (weer) veilig kan opgroeien in het gezin. Samen met alle betrokkenen in het gezin ontwikkelt de hulpverlener een veiligheidsplan. De hulpverlener stelt dit plan op met behulp van oplossingsgerichte vragen, waarmee sterke kanten van het gezin en uitzonderingen op de problemen zichtbaar worden, zodat het gezin zijn gedrags-repertoire kan uitbreiden.

VORIGE

VOLGENDE

Juridische en klinische interventies

Wij hopen dat de gemeenten ons voor de volgende druk voorbeelden aanreiken om deze bladzijde te vullen.

Pijler 1

Pijler 2

Pijler 3

POSITIEF OPVLOED EN
OPGROEIKLIAMAAT

PREVENTIE

AANPAK VAN PROBLEMEN

JURIDISCHE EN KLINISCHE
INTERVENTIES

VORIGE

LITERATUUR

COLOFON

Opdrachtgever	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Auteurs	Drs. J. Mak Dr. R. Gilsing
Vormgeving	Drs. M. van Bommel
Omslag	Ontwerppartners, Breda
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512HG Utrecht T: 030 2300799 E: secr@verwey-jonker.nl I: www.verwey-jonker.nl

ISBN: 978-90-5830-628-9

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2014.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

Literatuur

Bos, A. en R. Roor (2012). Jongeren als dragers van de pedagogische civil society: The Missing Link?! In: Jumelet H. en Wenink, J. (2012). *Zorg voor onszelf. Eigen kracht van jeugdigen, opvoeders en omgeving, grenzen en mogelijkheden voor beleid en praktijk*. Amsterdam: SWP.

Coyne I (2008). Children's participation in consultations and decision-making at health service level: A review of the literature. *International Journal of Nursing Studies* 45 (2008) 1682-1689.

Diversion (2011). *Peer Education 2.0, voor de klas op sneakers*. Amsterdam: Diversion.

Gilsing, R. (2005). *Bestuur aan banden: lokaal jeugdbeleid in de greep van nationaal beleid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (proefschrift Universiteit Maastricht).

Hart, R.A. (1992). *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*. Innocenti Essays No. 4. Florence: Unicef.

Van der Klein, Mak & Van der Gaag (2011) *Professionals en vrijwilligers(organisaties) rond jeugd en gezin. Literatuur over samenwerken in de pedagogische civil society*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Mak, J., Gilsing, R., Rutjes, L. & J. Bauer (2012). Gemeenten worstelen met jeugdparticipatie. 'We willen wel, maar weten niet hoe'. In: VNG-magazine, Special Jeugd, nr. 17, september 2012. *VNG magazine*, nr. 17, 2012, pp. 30-31.

Naber, P., Bos, L. van den, Goor, L. van, Heerebeek, M. van, Knippels, V., Pels, C. & C. Winkelman (2013). *Vakmanschap Nieuwe Stijl. Ouder- en kindadviseur als lerende professional: resultaten oriëntatiefase*. Amsterdam: Kenniswerkplaats Tienplus.

Naber, P, Sap, I. & Bijvoets, M. (2011) *Zwerfjongeren Begeleiden. Versterken Van Hun Sociale Netwerken*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

Tak, I. van der (2007). *Jonge vrijwilligers: participatie en motivatie*. Middelburg: SCOOP.

Winter, M. de, Kuppens, P., Baltum, H. (2003). *Eindrapportage Internetpanels Jeugdparticipatie*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Verhulst, S. (2010). De pedagogische huisarts komt eraan. De jeugdhulpverlener: van specialist tot duizendpoot, *Jeugd en Co*, 5 (7/8), 8-10.

VORIGE